Downloaded from ijurm.imo.org.ir at 13:55 IRST on Tuesday November 12th 2019

مدیریت شهری
شماره ۵۳ زمستان ۹۷
No.53 Winter 2019
۲۵۱-۲۶۸
زمان دریافت مقاله: ۱۳۹۷/۸/۲۱ زمان پذیرش نهایی: ۱۳۹۷/۱۱/۲

رتبه‌بندی گونه‌های سازمان‌های مردم‌نهاد در بهبود اثربخشی مدیریت شهری با رویکرد مشارکت عمومی

حسین اصلی پور -استادیار رشته مدیریت دولتی، دانشگاه علامه طباطبایی، دانشکده مدیریت و حسابداری، تهران، ایران
هادی خانمحمدی -استادیار رشته مدیریت دولتی، دانشگاه علامه طباطبایی، دانشکده مدیریت و حسابداری، تهران، ایران
معین عبدالمحمد سقا* - دانشجوی کارشناسی ارشد کارآفرینی، دانشگاه تهران، دانشکده کارآفرینی، تهران، ایران

چکیده
پژوهش حاضر با هدف اولویت‌بندی انواع سمن ها در ارتقای اثربخشی مدیریت شهری با رویکرد مشارکت عمومی صورت گرفته است. برای شناسایی مهم‌ترین معیار های مؤثر بر اثربخشی مدیریت شهری و نیز انواع سمن های فعال در حوزه شهری از تحقیقات کتابخانه ای و برای تعیین اولویت معیار های تحقیق حاضر یکی از روش های نرم پژوهش عملیاتی یعنی مدل تصمیم گیری سلسله مراتبی (AHP) مورد استفاده قرار گرفته است. جامعه مورد بررسی را خبرگان و کارشناسان ارشد حوزه مدیریت شهری و سمن ها تشکیل می دهند. بدین منظور تعداد ۱۶ نفر از خبرگان به عنوان نمونه انتخاب شده اند و در مرحله نهایی کار بر اساس ماتریس مقایسات زوجی صورت گرفته است. ابزار اصلی گردآوری داده های پژوهش، پرسشنامه بسته می باشد که روایی آن به صورت روایی محتوا به تأیید خبرگان رسیده است. وزن‌دهی معیار های شناسایی شده با استفاده از روش AHP به این صورت بدست آمده است: معیار بهبود زندگی و کاهش فقر شهری از بیشترین اولویت برخوردار است. معیار های ارائه خدمات شهری ، شفافیت عملکرد مدیریت شهری ، سرمایه اجتماعی و مشارکت شهروندی و مدیریت فرهنگ محلی به ترتیب در اولویت های بعدی قرار داشته اند. انتخاب بهترین سمن‌ها بر اساس معیارهای اصلی شناسایی شده با استفاده از تکنیک AHP می‌توان نتیجه گرفت بهترین گزینه سمن بهداشت، درمان، ورزش و سلامت عمومی است و سمن‌های رفاه و توسعه پایدار ، آموزش و فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی، حقوق شهروندی و اقلیت‌ها و سمن‌های فعال در عرصه بین الملل به ترتیب در رتبه‌های بعدی قرار داشته اند.

واژگان کلیدی: اثربخشی مدیریت شهری، مشارکت عمومی، سازمان‌های مردم نهاد (سمن‌ها)، اثربخشی، تجزیه و تحلیل سلسله مراتبی

Ranking the types of NGOs to improve the effectiveness of urban management with the public participation approach

Abstract
The aim of present study is to prioritize the different types of NGOs in promoting the effectiveness of urban management with a public participation approach. To identify the most important criteria influencing on the effectiveness of urban management as well as the types of active NGOs in the urban area, library research has been used and the AHP has been used to determine the priority of the research criteria. Participators included the experts and senior experts in the field of urban management and NGOs. For this purpose, sixteen experts were selected as sample, and at the final stage based on Paired comparison matrix. Data was mainly gathered by questionnaire. The weight of the criteria identified by using the AHP method is as the follows: The criterion for improving life and reducing urban poverty is the highest priority. The criteria for providing urban services, the transparency of the performance of urban management, social capital, and citizen participation and local culture management are in the next order, respectively. The selection of the best non-governmental organizations based on the main criteria identified using the AHP technique can be concluded that the best option is health, treatment, sports and general health, and the welfare and sustainable development, education and cultural and social activities, citizenship rights and minorities and NGOs in the international arena were in the next rank, respectively.

Keywords: Effectiveness of Urban Management, Public Participation, Non-governmental Organization (NGOs), Effectiveness, Analytical Hierarchy Process

* نویسنده مسئول مکاتبات، رایانامه: moinsaqa@gmail.com

Downloaded from ijurm.imo.org.ir at 13:55 IRST on Tuesday November 12th 2019

مقدمه

امروزه هدف اصلی مدیران شهری در سراسر دنیا دستیابی به توسعه پایدار شهر و مدیریت شهری پایدار می‌باشد. در مدیریت شهری پایدار، تلاش بر حفظ منابع برای نسل‌های آینده و جلوگیری از هدررفت و نابودی منابع در کنار دستیابی به سطح قابل قبولی از خدمات عمومی و رفاه شهری برای تمامی نسل‌ها می‌باشد. این مهم بدون مشارکت فعالانه مردم در تصمیم گیری‌ها و همکاری در اجرای برنامه‌های توسعه‌ای ممکن نیست. در اصل، توسعه شهری با به کارگیری یک مدیریت یکپارچه و مشارکتی ایجاد می‌شود و با یک نگاه سیستمی، توسعه شهری منجر به توسعه ملی خواهد شد.(عبدالله زاده، ۱۳۹۳) بدین ترتیب مدیران شهری باید با توجه به سیاست‌های حکمرانی مطلوب چون انصاف، شفافیت، پاسخگویی، پاک دستی، حق اظهارنظر همگانی، مشارکت‌طلبی و.... و نیز با نگاهی کلی و توسعه نگر سیستمی به جلب مشارکت عمومی، بالفعل نمودن ظرفیت‌های موجود و ایجاد توانایی‌های جدید بپردازند. در این‌جا مسأله اصلی چگونگی تحکیم پایه‌های نهادهای محلی و مدنی با بهره گرفتن از نقش و مشارکت مردم در مدیریت‌های محلی برای بهبود شرایط شهری است؛ چرا که مشارکت یکی از بهترین شیوه‌ها برای منتقل نمودن خواسته‌های مردمی به برنامه‌ریزان و مدیران شهری است. (حاجتی و منصوری؛ ۱۳۹۲) مشارکت، همفکری و همکاری افراد یک جامعه در برنامه‌های توسعه شهری چه در بخش عمرانی و چه در دیگر بخش‌ها، نقشی مؤثر و بی‌بدیل است. چرا که مردم خود به عنوان ذی‌نفعان اصلی خدمات شهری محسوب می‌شوند. در این‌جا مشارکت به معنای نوعی همکاری داوطلبانه مردم در برنامه‌های عمومی است که به تدریج موجب توسعه ملی می‌شود.(فیضمندیان، ۱۳۹۶:۱۰۵) امروزه نقش تشکل‌های مردمی و سازمان‌های مردم نهاد (سمن‌ها) به شکلی پررنگ در جامعه مطرح شده است، زیرا بسترهای مشارکت عمومی ایجاد شده و نیز حل مسائل پیچیده امروزی بدون مشارکت همه ذی‌نفعان ممکن نیست. این در حالی است که در گذشته تقریباً تمام طرح‌های توسعه‌ای و تصمیماتی که در مدیریت شهری و کلان جامعه گرفته می‌شد بدون مشارکت مردم و یا با مشارکت حداقلی آنان اجرا می‌شد. بدین ترتیب این برنامه‌ها از ظرفیت‌های مهم نیروی انسانی تهی و ایده‌ها و خلاقیت‌های مردم، عملاً در مقوله توسعه پایدار شهری نادیده گرفته می‌شد. از نگاهی دیگر می‌توان این‌گونه نتیجه گرفت که در صورت فقدان تشکل‌های مردمی، فعالیت‌های مشارکت جمعی جای خود را به فردگرایی داده و این فرهنگ اشتباه به عنوان فرهنگ غالب در جامعه نهادینه خواهد شد. و از طرف دیگر نهادهای دولتی نیز با نگاه بالا به پائین برای جامعه تصمیم گیری می‌کنند؛ که در تضاد با توسعه پایدار شهری است.

در ایران پس از پیروزی نظام اسلامی و پیاده سازی مدل مردم سالاری دینی به عنوان رویکرد حکومتی که توجه ویژه ای به نقش تأثیرگذار مردم در سرنوشت خویش دارد، حرکت‌های مؤثری در حوزه تشویق و ایجاد زیرساخت‌های مشارکت مردم انجام گرفت و نیز توجه مسؤلان به این مسأله جلب شد که وارد کردن مردم در تصمیم‌گیری‌ها و اجرای طرح‌ها و برنامه‌های عمرانی و توسعه‌ای در قالب سازمان‌های مردم نهاد و تشکل‌های مردمی، می‌تواند علاوه بر ایجاد همدلی و همبستگی بین مردم و مسؤلان، بازوی اجرایی قدرتمندی نیز برای دولت باشد تا این برنامه‌ها به‌شکلی مؤثر و با سرعت بیشتری به توسعه و آبادانی منجر شود. بر اساس اظهارت معاون مشارکت‌های اجتماعی سازمان امور اجتماعی تعداد سازمان‌های مردم نهاد در کشور طبق آمارهای صورت گرفته قریب به چهارده هزار سازمان مردم نهاد در حوزه های مختلف فرهنگی، اجتماعی است که بیشترین آمار آن در حوزه خیریه است. (وزارت کشور، ۱۳۹۷)

اقشار مختلف مردم باید با توجه به علایق خویش و نیز نیاز های منطقه‌ای که در آن زندگی می‌کنند، داوطلبانه تشکل‌هایی را ایجاد کرده و با استفاده از توانایی‌های بالقوه خود به رفع نیاز جامعه و کمک به اجرای هر چه بهتر سیاست‌های توسعه پایدار بپردازند. در این صورت مردم می‌توانند در قالب این تشکل‌ها رسماً با نهادهای محلی تعامل کرده و برای تأمین خواسته‌های خویش و هماهنگی برنامه‌های دولت در کمیته‌های برنامه‌ریزی دولت شرکت کنند. شهر آکنده از ساختارها، فعالیت‌ها، ارتباطات اجتماعی و... می‌باشد که شهروندان آن‌ها را ساخته و در آن ایفای نقش می‌کنند. سیستم شهری با تغییرات دائمی، در حال تکوین و تکامل است و هر روز آن با دیروز تفاوت‌های بسیاری دارد. مشارکت یکی از زیرسیستم‌های نظام‌های اجتماعی است و شهروندان آگاهانه و ناآگاهانه در اشکال مختلف آن بازیگری می‌کنند. (رجبی و حصاری نژاد، ۱۳۹۲:۱۱۸)

علیرغم تلاش‌های صورت گرفته تاکنون در راستای جلب مشارکت شهروندان در قالب سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن‌ها) در راستای بهبود عملکرد مدیریت بخش عمومی به ویژه مدیریت شهری متأسفانه هم‌چنان عملکرد این نوع تشکّل‌های مردمی با وضعیت مطلوب آن فاصله قابل ملاحظه‌ای دارد و ارزیابی درستی از وضعیت عملکردی و اولویت و اهمیت آنها در بهبود عملکرد مدیریت شهری وجود ندارد. از این رو در این مقاله برآنیم تا به مطالعه و بررسی دقیق اولویت‌بندی انواع سمن‌ها در ارتقای اثربخشی مدیریت شهری بپردازیم. برآیند یافته‌های این پژوهش پیشنهاداتی در جهت ایجاد راهکارهای مناسب جهت جلب مشارکت بخش عمومی می‌باشد. بنابراین سؤال اصلی تحقیق چنین تعریف می شود: «انواع سمن‌ها در راستای ارتقای اثربخشی مدیریت شهری از چه اولویت‌بندی برخوردارند؟» هم‌چنین ذیل این سوال اصلی می‌توان سوالات فرعی به این شکل مطرح نمود: اولاً حوزه فعالیت سمن‌ها در سطح مدیریت شهری چه گستره و انواعی را شامل می‌شود؟ و ثانیاً اهمّ اهداف مدیریت شهری از جلب مشارکت سمن‌ها کدام است؟

پیشینه پژوهش

در ابتدا با بررسی پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر فارسی و انگلیسی به مهم ترین پژوهش‌های مرتبط با این حوزه اشاره می گردد که به شرح زیر می باشد:

پیشینه تحقیق نشان می‌دهد که موضوع تحقیق حاضر از نوآوری نظری برخودار است و تاکنون پژوهشی به بررسی دو موضوع اثربخشی مدیریت شهری و سمن‌ها نپرداخته است. در ادامه متغیرهای مهم پژوهش به منظور رسیدن به چارچوب مفهومی ارائه می‌گردد:

مبانی نظری پژوهش

اثربخشی مدیریت شهری

رشد سریع شهرنشینی و شهرگرایی مخصوصاً در کشورهای در حال توسعه، اداره شهرها را با مشکلات زیادی مواجه نموده است. در ایران نیز روند رو به رشد شهرنشینی به دلیل مهاجرت و همچنین افزایش طبیعی جمعیت شهر، همنشینی فرهنگ‌ها و اقشار مختلف با یکدیگر، تبدیل روابط روستایی به روابط شهری موجب نارسایی مدیریت شهری در پاسخگویی به خواسته‌های شهروندان شده که نتیجه آن نیز کاهش عدالت شهری بوده است. از سوی دیگر مدیریت شهری با تمایل اندک مردم برای مشارکت در فعالیت‌های عمران شهری به عنوان یک مانع اصلی اجرای وظایف و ارائه خدمات شهری کافی به شهروندان روبروست. بدین جهت بازتعریف تعاملات کنشگران با یکدیگر و با نهادهای شهری را در جامعه شهری متناسب با معیارهای قانونی روزآمد و با ضمانت اجرایی قوی و مشخص ضروری به نظر می‌رسد. (علیزاده؛ رضوی نژاد، رادفر؛ ۱۳۹۲:۶۲)

از دیگر دلایل نیاز به مدیریت شهری اثربخش؛ حصول به توسعه پایدار، تبدیل انسان شهرنشین به

Downloaded from ijurm.imo.org.ir at 13:55 IRST on Tuesday November 12th 2019

Downloaded from ijurm.imo.org.ir at 13:55 IRST on Tuesday November 12th 2019

جدول ۱- پیشینه پژوهش

عنوان مقاله / پایان نامه	نویسندگان	سال انتشار	روش تحقیق	یافته‌ها
جنبه‌های اجتماعی مدیریت کلان شهرها با تأکید بر مشارکت شهروندان	رضا علی محسنی	۱۳۸۳	روش کیفی مبتنی بر تحلیل داده بنیاد	یکی از بهترین استراتژی‌های مدیریت شهری، مشارکت دادن شهروندان فهیم، آگاه و با انگیزه در حوزه‌هایی از مدیریت شهری است. رویکردی که اخیراً مورد توجه شهرداری‌های کلان شهرها در تهران و شهرستان‌ها مدنظر قرار گرفته است. این مقاله جهت احیاء و تقویت زمینه‌های مشارکت شهروندان در مدیریت کلان شهرها چند اصل کلی را پیشنهاد داده است.
تحلیل مدیریت مشارکتی محلات با تأکید بر نقش سرمایهٔ اجتماعی (مطالعهٔ موردی: ناحیهٔ ۱، منطقهٔ ۱۵ شهرداری تهران)	۱) مجید تلخاب ۲) علی سلطانی ۳) محسن خمسه ٤) محمد حسین‌پور	۱۳۹٤	روش توصیفی- تحلیلی متکی بر مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی	با افزایش میزان سرمایهٔ اجتماعی در محلات شهری، میزان گرایش شهروندان به مدیریت مشارکتی محلات نیز بیشتر می‌گردد و همچنین میزان تأثیرگذاری مهارهای سازندهٔ سرمایهٔ اجتماعی بر گرایش شهروندان به مدیریت مشارکتی محلات مشابه نبوده و تأثیرگذاری معیار عضویت در شبکه‌های اجتماعی بیشتر از دیگر معیارها است.
شرکت‌های مردم نهاد شهری؛ راهکاری برای مشارکت شهروندان در مدیریت شهری	۱) آزیتا رجبی ۲) جعفر حصاری نژاد	۱۳۹۲	روش تحقیق توصیفی- تحلیلی مبتنی بر اسناد و مدارک، مشاهدات و تجربیات محقق و شواهد کتابخانه‌ای سایر محققین	هدف از نوشتن این مقاله ارائه راهکار مناسب جهت ارتقای مشارکت مردم در ساختار مدیریت شهری است. مشارکت عمومی با خصوصیات فرهنگی ایرانیان و سابقه ساختار موفق محلات و شهرهای گذشته و به منظور ایجاد منافع حاصل از مشارکت شرکت‌های مردم نهاد به عنوان راه‌حلی برای مشارکت شهروندان در مدیریت شهری پیشنهاد شده است.
Capacity Building Through Partnership: Intermediary Nongovernmental Organizations as Local and Global Actors	Paromita Sanyal	۲۰۱۲	روش مطالعه موردی مبتنی بر تجزیه و تحلیل منابع کتابخانه‌ای و مصاحبه	شبکه مدیریت غیر متمرکز که یک نوآوری قدرتمند است، تناقضی را ارائه می نماید. به‌خصوص در این مورد که هدف انتقال ارزش‌های خاص و دیدگاه‌های مربوط به توسعه پایدار بود، بر اساس تجربه، نویسنده یک سازمان با «شکل ترکیبی» را پیشنهاد می‌کند که ممکن است حداکثر کارآیی اداری را برای سازمان‌های غیردولتی واسطه‌ای مانند نمونه ارائه شده در این پژوهش فراهم آورد. این بینش‌ها ممکن است برای سازمان‌های جنبش اجتماعی نیز کاربرد داشته باشد.
Measuring the level of citizen participation in urban management based on urban good governance pattern. Case study: Mashhad	۱. Mahdi Sadeghzadeh Shiraz ۲. Mohammad Ajza Shokouhi	۲۰۱٦	روش توصیفی و تحلیلی مبتنی بر در نظر گرفتن کاربرد، ماهیت و روش‌ها. استفاده از روش میدانی برای جمع آوری اسناد.	نتایج نشان می دهد وضعیت حاکمیت خوب در شهر مشهد Nmy- Bashd شرایط خوبی دارد. نتایج آزمون فریدمن همچنین نشان می دهد که بالاترین امتیاز میانگین بهره وری و کارآیی (۳/۷۸) بوده و کمترین میزان پس از جلسه بعدی (۱/۰۲) است. نتایج آزمون پیرسون نشان می‌دهد که بین میزان مشارکت و حکومتداری خوب در شهر رابطه‌ای وجود دارد.
Examining the Role of NGOs in urban environmental governance	Katherine Foo	۲۰۱۸	روش قوم‌نگاری مبتنی بر مشاهده میدانی و مصاحبه ساختار یافته	این مطالعه نتیجه می‌گیرد که مشارکت‌های شهری اغلب فاقد ساختارهای شبکه ای هستند. از منظر حاکمیت شهری، نقش برجسته سازمان‌های غیر دولتی پاسخ گویی برنامه‌های عمومی را در ظرفیت‌های محدود شده‌ی مشخص افزایش می‌دهد، در حالی که باعث ایجاد خطرات نظام‌مند می‌شود که مشروعیت خود را در مسیرهایی که شایسته تحقیق بیشتری است به خطر می‌اندازد.
Measuring the level of citizen participation in urban management	۱. TAHMURES SHIRI ۲. LEILA SADAT SALEHI RAHBAR	۲۰۱٦	روش تحقیق توصیفی مبتنی بر روش نمونه‌گیری تصادفی با استفاده از پرسشنامه	هدف این مطالعه، بررسی میزان مشارکت شهروندان منطقه ای از تهران است. یافته‌های پژوهش نشان داد که بین مدیریت خوب شهری با مشارکت شهروندان ارتباط معناداری وجود دارد. همچنین بین شفافیت و پاسخگویی، رضایت، عدالت اجتماعی، آگاهی شهروندان و اعتماد اجتماعی با مشارکت شهروندی رابطه قابل توجهی وجود دارد. نتایج آمار توصیفی نشان می‌دهد؛ پاسخ دهندگان میزان مشارکت را نسبتاً کم و ویژگی های حکومتداری خوب شهری را متوسط ارزیابی کردند.
Urban sustainable development from public participation in urban management	L. Karimifard	۲۰۱٦	در ادبیات و مبانی نظری روش تحقیق توصیفی- تحلیلی و روش جمع آوری داده‌ها از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی اسناد	هدف این مقاله، توصیفی تحلیلی و مقایسه‌ای از مدل های مختلف مشارکت مردم در کشورهای توسعه یافته است. هر یک از این کشورها ساختار اجتماعی و سیاسی مختلفی دارد. با این حال همه آنها هدف مشابهی دارند که توانمندسازی شهروندان است. برای دستیابی به مدل مدیریت ایده آل شهری لازم است که یک تصویر واضح از مکان و مشارکت شهروندان برای ایجاد یک جامعه توسعه یافته اجتماعی، اقتصادی و سیاسی داشته باشیم.

شهروند، ظهور جامعه مدنی و انسان مدرن، افزایش کیفیت محیط شهری (لطفی؛ عدالتخواه؛ میرزایی؛ وزیر پور؛ ۱۳۸۸:۱۰۲) و نیز موضوع دست‌یافتن همه ساکنین به خدمات و تسهیلات عمومی در سطح شهر می‌باشد. (علیزاده و همکاران؛ ۱۳۹۲:۶۲)

در میان چالش هایی که تا اینجا به آن‌ها اشاره شد، شهرها با تقاضای روزافزون برای خدمات شهری و زیرساخت‌های دو گروه مهم فشار روبرو هستند: شهروندان که خواستار محیطی هستند که منجر به کیفیت خوب زندگی و فرصت‌های شغلی می‌شود. و سرمایه گذاران که نیاز به زیرساخت‌های شهری قوی و توانمند و کارگران با تخصص بسیار دارند. اگرچه، اکثر مشکلات شهری صرفاً بر اثر از تقاضای زیاد و یا محیط پرجمعیت

نیست، بلکه از طریق (یا بر اثر) عدم توانایی برای حل مشکلات شهری با استفاده از ابزارهای مناسب، بیشتر حاصل می‌شود. (بهلایا؛ ۲۰۱۱:۱۳۸؛ به نقل از چیما؛ ۱۹۹۳؛ ورنا؛ ۱۹۹۵؛ برامزا؛ ۱۹۹۶؛ پرادم ؛ ۱۹۹۶؛ ون دیاک ۲۰۰۶)

مدیریت شهری به طور مستقیم با نقش جدید دولت‌های محلی در دوران نئولیبرال ارتباط دارد. (بهلایا ؛ ۲۰۱۱:۱۳۸؛ به نقل از دیوی و همکاران ؛ ۱۹۹۶) در دهه های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ میلادی اصطلاح «مدیریت شهری» جایگزین اصطلاح قدیمی‌تر و متعارف «دولت (خودمختار) محلی» شد. (بهلایا؛ ۲۰۱۱:۱۳۸؛ به نقل از جنکینز ؛ ۲۰۰۰) این مفهوم ریشه در اصلاحات دولت محلی و مفاهیم جغرافیایی مدیریت شهری در دهه ۱۹۶۰ میلادی دارد. (بهلایا؛ ۲۰۱۱:۱۳۸؛ به نقل از پال، کاستلز و غیره) بعدها مدیریت شهری، با توجه به ماهیت مبهم آن به یک حوزه بین رشته‌ای تبدیل شد. (بهلایا؛ ۲۰۱۱:۱۳۸؛ به نقل از استرن ؛ ۱۹۹۳) در آن زمان، مدیریت شهری توسط تعدادی از رشته‌ها (معماری، جامعه شناسی، جامعه شناسی شهری، شهرسازی، علوم سیاسی و غیره) مطالبه شده بود، که هر یک مفهوم متفاوتی از آن را درک و تعریف می‌کردند. (بهلایا؛ ۲۰۱۱:۱۳۸) مدیریت شهری مفهومی است که به دلیل ساختارهای سیاسی و رویکردهای اقتصادی در کشورهای مختلف شامل نهادهای متنوع با الگوهای متفاوت است. استرن در یک مقاله در مجله شهری در سال ۱۹۹۳ عنوان می‌کند که هیچ اصل کلی برای درک مدیریت شهری وجود ندارد و مفهوم اصلی کلمه بسیار گیج کننده است. مدیریت شهری با توجه به سلیقه‌ها، درک افراد و همچنین تقاضای اجتماعی و سیاسی از زمان‌های مختلف، معانی مختلفی به‌دست آورده است. مدیریت شهری از دیدگاه بانک جهانی یک فعالیت شبه تجاری برای دولت است. در این دیدگاه مدیریت شهری به معنای مدیریت أمور شهرداری و بهره‌وری بیشتر برای استفاده از وام‌های بانک جهانی است. بعضی اوقات مدیریت شهری به عنوان یک ابزار برای اجرای سیاست‌های شهری شناخته می‌شود که به معنی علم مدیریت جامعه است. نقطه شروع مدیریت مدرن شهری باید در توسعه دهه ۱۹۸۰ و۱۹۹۰ میلادی ردیابی شود. (قربانی، فروزانفر، صادقی، دریاباغی؛ ۲۰۱۴:۱۱۸) شاید در یک کلام بتوان گفت مدیریت شهری عبارت است از اداره أمور شهر جهت ارتقاء مدیریت پایدار مناطق شهری در سطح محلی با درنظر داشتن و پیروی از اهداف سیاست‌های ملی، اقتصادی و اجتماعی کشور. (داداش‌پور؛ ۲۰۰۲:۸۶) ایلاریا برامزا (۱۹۹۶) همچنین این اصطلاح را بسیار گسترده تعریف می کند: «مدیریت شهری می‌تواند به عنوان توسعه هماهنگ و اجرای استراتژی‌های جامع با مشارکت و درگیری همه بازیگران مرتبط شهری به منظور شناسایی، ایجاد و بهره برداری از پتانسیل‌های توسعه پایدار شهر تعریف شود.» (بهلایا؛ ۲۰۱۱:۱۳۸) شهرداری‌ها در سراسر دنیا بیشتر به مسائل زیست محیطی شهر، بودجه شهرداری، مناسب سازی محیط شهری برای افراد ناتوان و کم‌توان شهری و ساخت و ساز مسکن اهمیت می‌دهند. شهرداری‌های آسیایی و آفریقایی و تا حدودی آمریکای لاتین به دلیل ویژگی‌های جامعه شناسی شهری مخصوص خود، توجه ویژه‌ای به جلب مشارکت شهروندان در مدیریت زیرساخت‌های شهری، کاهش فقر شهری و عرضه خدمات شهری دارند. (علیزاده و همکاران؛ ۱۳۹۲:۷۲) به طور خلاصه می‌توان اهداف مدیریت شهری را این‌گونه بیان نمود:

۱- بهبود و ارتقاء شرایط اشتغال و زندگی همه شهروندان با اولویت اقشار کم درآمد و آسیب پذیر

۲- تشویق و تسهیل توسعه اقتصادی و اجتماعی پایدار

۳- حفظ و حراست از محیط فیزیکی(کالبدی) شهر (داداش‌پور؛ ۲۰۰۲:۸۸؛ لطفی و همکاران؛ ۱۳۸۸:۱۰۵)

Downloaded from ijurm.imo.org.ir at 13:55 IRST on Tuesday November 12th 2019

دنیـای امـروز، دنیـای تغییـر و تحول اسـت و به همیـن دلیـل بیشـتر نهادها بـه دنبال آن هسـتند که خـود را بـا شـرایط تحـول همـگام و هم‌راسـتا نمایند. این‌جاسـت کـه مسـأله ی اثربخشـی مطرح می‌شـود. (نوایـی؛ ۱۳۹۱:۷۰)

اثربخشـی عبـارت اسـت از میـزان دسـتیابی بـه اهـداف و بـه دیگـر بیـان، درجـه و میـزان حصول بـه نتیجـه بـا توجـه بـه اهـداف تعییـن و پیش‌بینـی شـده. در تعریفـی دیگـر اثربخشـی (Effectivness) این‌گونـه بیـان شـده اسـت: اثربخشـی یعنـی این‌کـه نتایـج بـه دسـت آمـده بـا سـتانده‌ها و اهـداف مـورد انتظـار انطبـاق دارد. اثربخشـی، معیـاری اسـت کـه برمبنـای آن، بـازده حقیقـی و مـورد انتظـار در برابـر هـم قـرار می‌گیرنـد. هـدف اثربخشـی انجـام درسـت کارهاسـت و در حقیقـت روشـی اسـت کـه چگونگـی تحقـق اهـداف را انـدازه گیـری مـی کنـد. (نوایـی؛ ۱۳۹۱:۶۹)

۱- اثربخشـی دارای چنـد ویژگـی مهم و برجسـته به شـرح ذیل اسـت:

۲- ارائـه‌ی رهنمـود: اثربخشـی معیـاری اسـت به این بیـان کـه رهنمودهـا در هر زمینه‌ای به شـکل صحیح ارائـه شـوند و افـراد نیـز در معـرض آن رهنمودها قرار گیرند.

۳- ارتباط: اثربخشـی نشـان می‌دهد کـه رهنمودهای ارائـه شـده، کامـلاً منطقـی و مرتبـط بـا موضـوع می‌باشـند.

۴- تناسـب: اثربخشـی میـزان مناسـب بـودن را هـم نشـان می‌دهـد بـه طریقـی کـه مشـخص می‌کند که سـخنان منتقـل شـده به طـور کامل مناسـب بوده‌اند.

۵- دسـتیابی به نتایج مورد انتظار: اثربخشـی مشخص مـی کنـد که بـه نتایج مورد انتظار دسـت یافته شـده و افـراد یا مدیـران به نتایج مدنظر رسـیده‌اند.

۶- پذیـرش: اثربخشـی، فرآیندی اسـت که به پذیرش داده‌ها منتج می شـود.

۷- اثرگـذاری در افـراد: اثربخشـی متـرادف کلمـه‌ی اثرگـذاری اسـت و به ایـن موضوع اشـاره دارد که مثلاً مدیریـت در حیطه‌ی مسـئولیت و در افـراد، مؤثر واقع گردیده اسـت. (نوایـی؛ ۷۰-۱۳۹۱:۶۹)

بنابرایـن، محتـوای مدیریـت شـهری باید نشـان دهـد کـه چگونه شـهر (یـا مدیریـت شـهر) می‌تواند ایـن شـرایط را بهبـود بخشـد. طیـف گسـترده‌ای از شـیوه‌های خـوب وجـود دارد کـه چگونـه می‌تـوان بـا مشـکلات متنـوع و متعـدد شـهری مقابلـه کـرد (بهلایـا؛ ۲۰۱۱:۱۴۱؛ بـه نقـل از برنامـه اسـکان بشـر سـازمان ملـل متحـد ؛ ۲۰۰۴) و چگونـه می‌تـوان بـه توسـعه مطلـوب شـهر رسـید. پاسـخ شـهر می‌توانـد بـا توجـه بـه شـرایط (تاریخـی، قانـون گـذاری و اقتصـاد کلان) و محیط (سیاسـی، اقتصـادی و اداری) متفـاوت باشـد؛ بنابرایـن مدیریـت شـهری بایـد تمام ابعـادی را کـه مفاهیـم اساسـی مدیریـت شـهر بهینه را پوشـش می‌دهـد احاطـه کنـد. ایـن ابعـاد بایـد بـا شـیوه‌های اداری معیـن همراه باشـد کـه تأثیر مثبتی بـر موفقیـت شـهر (اجتماعـی و اقتصـادی) دارنـد. در ایـن زمینـه مفاهیـم رقابـت شـهری و توسـعه پایدار، اسـتقلال مدیریـت شـهری، مشـارکت و تمرکززدایـی مـورد اسـتفاده قرار گرفته اسـت. بعضـی از ابعاد دیگر می‌توانـد در مفهـوم مدیریـت شـهری قرار گیـرد چرا کـه مدیریت شـهری به عنوان یک مفهوم همیشـه در حـال تغییر و تقریباً سـیال اسـت. همچنین پاسـخ به محیـط مداومـاً در حال تغییر شـهر بایـد در آن اعمال شـود. (بهلایـا؛ ۲۰۱۱:۱۴۱)

۲- مشارکت سمن‌ها

سـازمان‌های مـردم نهـاد (سـمن)، نوعـی پدیـده اجتماعـی هسـتند، و بـه شـکلی بسـتر تأثیرگـذاری آحـاد مختلـف مـردم را در جریان‌هـا و فرآیندهـای تخصصـی فراهـم می‌کننـد، بدیـن جهـت می‌تـوان گفـت کـه مشـارکت در ایـن سـازمان‌ها موجـب تشـویق افـراد جهـت انجـام خدمـت بـه یکدیگـر و احسـاس تعهد نسـبت بـه یکدیگر می‌شـود. (قراملکی و سـالاری؛ ۱۳۸۸:۳۸) البتـه هیـچ تعریـف جهانـی مـورد قبولـی در مـورد مشـارکت شـهروندی وجـود نـدارد. (خانمحمـدی و همـکاران؛ ۱۳۹۳:۲۷؛ بـه نقل

Downloaded from ijurm.imo.org.ir at 13:55 IRST on Tuesday November 12th 2019

از گینور؛ ۲۰۱۱) مشارکت شهری می‌تواند به مثابهٔ نقش جدی، فعال، آگاهانه، عمدی، سازمان‌یافته و مؤثر واحدهای تولیدی شهری یعنی افراد، خانواده‌ها، گروه‌ها، مؤسسات، بخش‌های عمومی و خصوصی و سازمان‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و حیات شهری برای دستیابی به اهداف جامعه شهری شناخته شود. تجربیات جهانی نشان می‌دهد که از دهه‌ی ۱۹۸۰ توجه زیادی به رویکرد مشارکتی در برنامه‌های توسعه و توسعه شهری شده است. تا کنون، مشارکت شهری، کلید موفقیت برنامه‌های توسعه شهری و همچنین یکی از معیارهای ارزیابی عملکرد سیستم مدیریت شهری بوده است (و ارکان شهرداری‌ها و شوراهای شهر) فرآیند ذهنی و عاطفی مشارکت در موقعیت‌های گروهی آن‌ها را برای کمک به یکدیگر برای رسیدن به اهداف گروهی و تسهیم مسئولیت بر می‌انگیزد. در دانشنامه شهرسازی، مشارکت عمومی در شهرنشینی عبارتست از: «مشارکت عمومی در شهرنشینی یک وسیله است که اعضای جامعه بتوانند در شکل گیری سیاست‌ها و برنامه‌هایی که بر محیط زندگی آنها تأثیر می‌گذارند شرکت کنند.» (فروزانفر و همکاران؛ ۲۰۱۴:۱۱۷) مشارکت ابزاری برای دستیابی به رفاه و به عنوان هدف اصلی به منظور رشد توانایی‌ها و خلاقیت‌های شهروندان فعال در نظر گرفته شده است. (موسایی؛ رضوی الهاشم؛ ۱۳۹۰:۱۲۷؛ به نقل از کوهن؛ ۱۳۸۷) کورت لوین پی برد هرگاه مردم در کارگردانی أمور مشارکت داده شوند، میزان مقاومت و ایستادگی آنان در مقابل تغییر و نوسازی و نوآفرینی‌ها کاهش یافته و راه سازگاری در پیش می‌گیرند. (رضوی؛ ۱۳۸۸)

به طور معمول با سازمان‌های مردم نهاد به عنوان سازمان غیر انتفاعی برخورد می‌شوند. اصطلاح سازمان غیر دولتی به معنای ارتباط با بخش غیر دولتی است که آن را در مخالفت با دولت قرار می‌دهد. سازمان غیر انتفاعی بر تنوع در ارتباط با بخش خصوصی تأکید دارد. (هاولنا و اوگلینسکی؛ ۲۰۱۵:۳۷۶؛ به نقل از اشمیت؛ ۲۰۱۲) اجماع کمی است بر اینکه چگونه سازمان‌های مردم نهاد را تعریف و طبقه بندی کنیم. سالامون و آنهایر (۱۹۹۹) پیشنهاد داده اند که سازمان‌های مردم نهاد به وسیله ویژگی‌های اصلی سازمانی‌شان شامل گرایش آن‌ها (نوع فعالیت‌هایی که آن‌ها با آن درگیرند) و سطح عملکردشان (در سطوح بین المللی، ملی و یا جامعه محلی) به طور گسترده‌ای می‌توانند تمییز شوند. (آماگو؛ ۲۰۱۵:۲۲۱) سازمان‌های مردم نهاد یک گروه همگن و یکدست نیستند و نگاه آن‌ها به مسائل توسعه‌ای، ارزیابی و تحلیل مسائل و راهکارها و همچنین منابع تقویت کننده آن‌ها و سطح و مکانی که در آن فعالیت می‌کنند تفوت دارد. (دهستانی اسفندآبادی؛ ۱۳۸۶:۱۰) لوس (۲۰۱۳) معتقد است سازمان غیر دولتی، سازمانی است که نیازی به کسب قدرت ندارد، یا مجبور نیست در بازی‌های سیاسی شرکت کند. اما اول: برای حل مشکلات اجتماعی که دولت نمی‌تواند خودش آن را انجام بدهد یا در حل آن نمی‌تواند اقدام به مشارکت کند. و دوم: برای معرفی گفتمان عمومی در تفسیر جامعه‌ای که همه اعضای سازمان مردم نهاد در محدوده آن هستند. این سازمان‌ها به طور کلی می‌توانند به فعالیت در جهت منافع عمومی یا مقابل آن تقسیم شوند. سازمان‌هایی که در جهت منافع عمومی عمل می‌کنند، فعالیت‌های خود را بر روی شهروندان متمرکز می‌کنند، در حالی‌که دومی فقط به اعضای سازمان خود خدمات ارائه می‌دهد. (هاولنا و اوگلینسکی؛ ۲۰۱۵:۳۷۶) استخدام افراد خود برانگیزاننده و خدمتگرا، دارایی این سازمان‌ها است. کمک‌های مالی نیز نقش مهمی در عملکرد سازمان‌های غیر دولتی ایفا می‌کنند. (تامینینا ، ۲۰۱۸:۱) پراگساماتز (۲۰۱۰) پنج ویژگی سازمان‌های مردم نهاد که همواره بدون در نظر گرفتن نقش آن‌ها ظاهر می‌شود را این‌گونه بیان نموده: اول این‌که آن‌ها جدای از دولت و دیگر

Downloaded from ijurm.imo.org.ir at 13:55 IRST on Tuesday November 12th 2019

سازمان‌های بین المللی دولتی همانند سازمان ملل، سازمان تجارت جهانی و غیره هستند. دوم، اگرچه با آن‌ها همکاری می‌کنند و گاهی اوقات توسط دولت یا سایر سازمان‌های مشابه تأمین می‌شوند (آماگو؛ ۲۰۱۵:۲۲۱؛ به نقل از گری و همکاران ؛ ۲۰۰۶) عملیاتشان و به خصوص فعالیت‌های حمایتی‌شان کاملاً از نفوذ دولتی جدا هست. سوم این‌که آن‌ها غیر انتفاعی هستند (به این مفهوم که هیچ مالکیت سهامی برای آن‌ها وجود ندارد) اموالی که اهدا یا کسب می‌شود از طریق فروش کالاها و خدمات دوباره در فعالیت‌های سازمان مردم نهاد سرمایه‌گذاری می‌شود. چهارم این‌که عضویت و فعالیت در سازمان‌های مردم نهاد داوطلبانه است. پنجم آن‌که شکل و فعالیت سازمان‌های مردم نهاد بر پایه آرمان هاست (محیط زیست، حقوق بشر یا برخی از انگیزه‌های محلی، ملی و بین المللی) آن‌ها اعانه دهندگان و کارکنان را به وسیله جذب آرمان‌هایی که سازمان مردم نهاد از آن‌ها حمایت و عمل می‌کند استخدام می‌کنند. (به عنوان مثال افرادی که می‌خواهند محیط زیست را بهتر کنند می‌توانند در هر سازمان مردم نهاد زیست محیطی کار کنند یا اعانه دهند) (آماگو؛ ۲۰۱۵:۲۲۱) مزیت‌های ویژه سازمان های مردم نهاد عبارت است از:

۱- توانایی تکمیل تلاش‌های دولت: دولت و سازمان‌های مردم نهاد مکمل فعالیت‌های یکدیگرند.

۲- مشاوره سیاستی: دانش و تجربه آن‌ها بر اولویت‌های دولت و برنامه‌های توسعه در سطوح مختلف اثرگذار است. این سازمان‌ها جایگاه مهمی در تولید اطلاعات و داده‌ها و جلب نظر تصمیم‌گیران به واقعیت‌های موجود داشته اند.

۳- شبکه سازی و همکاری بین سازمان‌های مردم نهاد: جهت ایجاد شبکه‌های گسترده و همبستگی و اتحاد راهبردی.

۴- شفافیت و پاسخگویی: علت قابل اعتماد و اطمینان شدن آن‌ها در بین دولت‌ها و اجتماعات همین مورد است. یکی از راه‌های ترویج شفافیت و پاسخگویی، مشارکت ذی‌نفعان اجتماعات محلی در فرآیندهای برنامه ریزی، اجرا و سایر أمور است. سازمان‌های مردم نهاد در برخی حوزه‌ها یک سری از نظام‌های اخلاقی را جهت حفظ اعتماد و اعتبار خود نزد اجتماعات و دولت‌ها می‌پذیرند. در واقع سازمان‌های مردم نهاد عموماً اعتبارشان را از توجه ویژه به شفافیت و پاسخگویی اثبات می‌کنند.

۵- نوآوری و انعطاف پذیری: به‌وسیله تکنیک‌های نوآورانه و توسعه اجتماعات محلی. یکی از مزیت‌های این سازمان‌ها در فرآیند توسعه، نوآوری و استفاده از تجربه هاست. آن‌ها سعی می‌کنند رویکردهای نوآورانه را ایجاد و آن را به سایر سازمان‌های مردم نهاد و دولت ها تسری دهند. این سازمان‌ها توفیقشان را از طریق رویکردهای اجتماع محور، نوآورانه، خلاقانه و مؤثر ضمانت کرده‌اند. مزیت دیگر آن‌ها اجرای موفقیت آمیز برنامه‌ها و نیز انعطاف پذیری است. به طوری که با بررسی تجارب و پایش مسائل، سمن‌ها به سرعت راهبردهایشان را تغییر داده و ایده‌ای جدید و نوآورانه را می‌پذیرند، چراکه این سازمان‌ها از نظر اندازه کوچک هستند و اداره آن‌ها بسیار آسان‌تر است. (تمرکز بیشتری بر اجرای پروژه‌ها دارند و رویکرد مشارکتی را در توسعه اجتماعات محلی به کار می‌برند) به علاوه این سازمان‌ها به واسطه کارکنان متعهد و متخصص، تمرکز بیشتری بر اهداف داشته و رهبری و مدیریت آن‌ها با ثبات بیشتر در مدت قابل ملاحظه‌ای تداوم دارد.

۶- تجهیز منابع: بسیاری از سازمان‌های مردم نهاد در تجهیز منابع از اعانه دهندگان داخلی و بین المللی برای اجرای پروژه‌هایشان موفق بوده‌اند. این سازمان‌ها همچنین اثبات کرده اند که با استفاده از رویکرد متجانس و کل نگر به توسعه، از منابع به شکل مؤثرتری استفاده می‌کنند. (دهستانی اسفندآبادی؛ ۱۱-۱۰:۱۳۸۶)

Downloaded from ijurm.imo.org.ir at 13:55 IRST on Tuesday November 12th 2019

سـمن‌ها بـه خوبـی بـرای ایفـای نقش‌های خودشـان در ارائـه خدمـات بـه شـهروندان شـناخته شـده‌اند به خصـوص در خـلال دوره‌های ناآرامـی، تنش اجتماعی یـا جنگ‌هـای داخلـی زمانی کـه سـازمان‌های دولتی و شـهرداری‌ها بـر کارکردهـای از پیـش تعییـن شده‌شـان نظارت کمی دارند. (آماگـو؛ ۲۰۱۵:۲۲۲؛ به نقـل از بروانکار و ولامـوری ؛ ۲۰۰۹) آن‌ها این وظایف را بـا ریسـک بالایـی در زندگـی و امنیت کارکنانشـان اجـرا می‌کننـد. در چنیـن شـرایطی سـمن‌های محلـی بـا دریافـت حمایـت از همتایـان بیـن المللـی خـود مسـئولیت ارائـه خدمـات ضـروری و کمک‌های بشردوسـتانه به مردم محلی را بر عهـده گیرد. (آماگو؛ ۲۰۱۵:۲۲۲؛ بـه نقـل از هاگـر و برانـدی ؛ ۲۰۰۴) در نهایت، سـازمان‌های غیردولتـی بخش مهمی از جامعه معاصـر را تشـکیل می‌دهنـد و می‌تواننـد براسـاس کمک‌هـای داوطلبانـه شـهروندان عـادی (هـم خیریه و هـم پولـی) بـه طور قابـل ملاحظـه‌ای کار کننـد. با توجـه به این که مشـارکت در سـازمان‌های غیردولتی داوطلبانـه اسـت، کمک کنندگان به سـازمان‌های غیر دولتـی خـاص تمایـل دارنـد که افـراد همفکر باشـند. (آماگـو؛ ۲۰۱۵:۲۲۲) ایـن سـازمان‌ها می‌تواننـد اهـداف خـود را در چنـد حـوزه تحقـق بخشـند؛ از جملـه: فعالیت‌هـای اجتماعـی، آموزشـی، فرهنگـی و ائتـلاف حرفـه‌ای، فعالیت‌هـای مرتبـط بـا سـرگرمی یـا مربـوط بـه امنیـت که بسـیار اهمیـت داشـته و به طـور فزاینـده‌ای محبـوب می‌باشـند. سـال هاسـت کـه سـازمان‌های جدیـد فعالیت‌هـای خـود را آغـاز می‌کننـد کـه اهـداف اصلـی آن‌هـا عملیـات در أمـور امنیتی اسـت. (هاولنـا و اوگلینسـکی؛ ۲۰۱۵:۳۷۷؛ به نقـل از کوتنیس-گورسـکا و ویسوسـکی ؛ ۲۰۱۱)

بـا توجـه بـه ادبیـات ارائـه شـده، برخـی از مهمترین معیارهـای مشـارکت سـمن‌ها در مدیریـت شـهری را می‌تـوان ایـن گونـه جمع‌بنـدی نمـود::

۱- سـرمایه اجتماعی و مشـارکت شـهروندی: به طور خلاصه سـرمایه اجتماعی عبارتست از اعتماد هنجارها و شـبکه‌هایی کـه امـکان مشـارکت مـردم در اقدامات اجتماعـی را بـه منظـور حصـول سـود متقابـل فراهم مـی‌آورد. (تلخـاب، سـلطانی، خمسـه و حسـین پـور؛ ۱۳۹۴:۱۰۷) مشـارکت‌عمومی در خدمات‌اجتماعـی و سـایر فعالیت‌هـای اجتماعـی کـه قرار اسـت سـاکنان جامعـه را توانمنـد کنـد، بـه سـرمایه‌اجتماعی آن‌ها می‌افزایـد، و در نتیجـه می‌توانـد بـه ایجـاد اقدامـات اجتماعـی عمیـق و وسـیع‌تر در جامعـه کمـک کنـد. (ژوو، پرکینـز و چـو ؛ ۲۰۱۰:۲۶۰)

۲- مدیریـت فرهنـگ محلـی: مهم‌تریـن و بارزتریـن عوامـل و انگیزه‌هـای همگرایـی حضـور در تعامـلات فرهنگـی می‌باشـد کـه بنیانـی بـرای مشـارکت و همشـناختی و محبـت و تعامـل فکـری و عملی ایجاد می‌نمایـد. (لطفـی و همـکاران؛ ۱۳۸۸:۱۰۵؛ فاضلـی، کاظمیـان و نصرتـی؛ ۱۳۹۴:۱۳)

۳ -بهبود زندگی و کاهش فقر شـهری: بهبود شـرایط شـغلی و زندگـی شـهروندان بـا توجـه ویـژه بـه افراد و اقشـار کـم درآمـد. (داداش پـور؛ ۲۰۰۲:۸۸) زیـرا سـرمایه گذاری‌هـای تولیـدی و ایجـاد شـغل موجـب ارتقـاء پایـدار زندگـی افـراد جامعه می‌شـود و از طرف دیگـر آینـده اقتصادی شـهرها می‌تواند بـه دلیل عدم کارآیـی زیرسـاخت‌ها و خدمـات یا شـرایط نامناسـب بهداشـتی سـاکنان مـورد تهدیـد قـرار گیـرد. (یـار احمـدی و آواکیـان، ۱۳۹۵:۱۱۰) در واقـع مدیریـت شـهری، عملکـرد مطلـوب اداره شهرسـتان را کـه بـه بهبـود شـرایط اقتصـادی و اجتماعـی شـهر کمـک می‌کنـد، فراهـم می‌نمایـد. (بهلایـا؛ ۲۰۱۱:۱۴۱)

۴- شـفافیت عملکـرد مدیریـت شـهری: شـفافیت اقدامات مدیریت شـهری و اطلاع‌رسـانی به شهروندان بـه منظـور همـکاری و مشـارکت آن‌هـا در مدیریـت محـلات. (تلخـاب و هـکاران؛ ۱۳۹۴:۱۱۹)

۵ ارائه خدمات شـهری: ایجاد زیرسـاخت‌های اساسـی بـرای عملکـرد کارآمد شـهرها و آماده سـازی خدمات لازم بـرای توسـعه منابـع انسـانی، ارتقـای بهـره وری و اسـتانداردهای زندگـی شـهری. (لطفـی و همکاران؛ ۱۳۸۸:۱۰۵)

Downloaded from ijurm.imo.org.ir at 13:55 IRST on Tuesday November 12th 2019

Downloaded from ijurm.imo.org.ir at 13:55 IRST on Tuesday November 12th 2019

۳- نوع شناسی سمن‌ها و تعاریف آن‌ها

سازمان‌های مردم نهاد را به اشکال متفاوت می‌توان دسته‌بندی کرد. سالامون و آنهایر (۱۹۹۹) شش طبقه از گرایش سمن‌ها را مشخص کرده‌اند که عبارتند از: رفاه، توسعه، توسعه آموزش، شبکه سازی، پژوهش و حمایت. (آماگو؛ ۲۰۱۵:۲۲۱) با توجه به گفته کاماریا و لویس (۲۰۰۹) محدوده فعالیت‌های سازمان‌های مردم نهاد از کمک به خود (از طریق کمک به اعضاء) تا ارائه خدمات به بخش‌های خاصی از جامعه گسترده‌تر یا پویش برای موضوعات در سطوح محلی، ملی و بین المللی است. آن‌ها می‌توانند در حوزه سلامت، آموزش، بخش صنعتی یا کشاورزی، یا درباره حقوق بشر گسترده یا مسائل جنسیتی فعالیت کنند. (آماگو؛ ۲۰۱۵:۲۲۲) نوعی طبقه‌بندی می‌تواند اساس زمینه فعالیت آن‌ها باشد. این سازمان‌ها در زمینه‌های گوناگونی چون: فرهنگی، اجتماعی، آموزشی- پژوهشی و ... فعالیت می‌کنند. (مراجعه به جدول۲) همهٔ این فعالیت‌ها، علیرغم تنوع و تفاوت، از یک ویژگی مشترک برخوردارند و آن رویکرد غیر انتفاعی است. سازمان‌های مردم نهاد فعالیت‌های بسیار گسترده و متنوعی دارند ولی در هیچ زمینه‌ای به کسب و کار وارد نشده و اهداف سودگرایانه ندارند. (قراملکی و سالاری؛ ۱۳۸۸:۳۸) با توجه به تعاریف ذکر شده می‌توان انواع سمن‌های مورد پذیرش ما در این پژوهش را در انواع زیر خلاصه کرد:

۱- حقوق شهروندی و اقلیت‌ها: بسیاری از سمن‌ها بر مبنای دفاع از حق یا حقوق و دفع محرومیت انسان‌ها تأسیس می‌شوند. این سازمان‌ها اغلب به صورت واکنش در قبال ظلم و ستم به وجود می‌آیند و ماهیت و آرمانی کاملاً اخلاقی دارند. (قراملکی و سالاری؛ ۱۳۸۸:۴۳) همچنین سازمان‌های اقلیت نماینده‌ی منافع گروه‌های اقلیت هستند. (هاولنا و اولینسکی؛ ۲۰۱۵:۳۷۷)

۲- رفاه و توسعه پایدار: ارائه خدمات به همه کسانی که به آن نیازمند هستند یا فقط برای گروه‌های خاصی از افراد. (هاولنا و اولینسکی؛ ۲۰۱۵:۳۷۷)

جدول ۲- انواع سازمان‌های مردم نهاد (همان، ۱۳۸۸:۴۶)

ردیف	ملاک طبقه بندی	گونه‌های سمن
۱	زمینه فعالیت	فرهنگی؛ اجتماعی؛ آموزشی- پژوهشی؛ تفریحی؛ مذهبی؛ ورزشی؛ صنفی؛ توسعه‌ای؛ زیست محیطی؛ انسان دوستانه؛ حقوقی؛ اضطراری؛ خانواده و سلامت؛ اخلاقیات و ارزش ها؛ منابع انسانی و طبیعی؛ صلح و امنیت؛ توانمدسازی اقلیت‌های قومی و نژادی
۲	سطح فعالیت	محلی؛ ملی؛ بین المللی؛ عملیاتی؛ حمایتی
۳	نوع اهداف مدنظر	بلند مدت – میان مدت – کوتاه مدت
٤	جهت گیری سازمانی	سازمان‌های داوطلبانه؛ پیمانکاران خدمات عمومی؛ سازمان‌های مردمی؛ سازمان‌های غیردولتی؛ سازمان‌های دفاع از حقوق انسان‌ها؛ سازمان‌های حمایت از محیط زیست؛ سازمان‌های امدادگر؛ سازمان‌های صنفی؛ سازمان‌های هدایتی
۵	قالب شکلی	انجمن؛ سازمان؛ نهاد؛ بنیاد؛ مؤسسه؛ تعاونی؛ باشگاه؛ گروه؛ هیئت؛ کانون؛ مرکز؛ جمعیت؛ مجمع؛ خانه

آموزش و فعالیت‌های فرهنگی اجتماعی: بخش اعظمی از فعالیت سازمان‌های مردم نهاد در زمره فعالیت‌های فرهنگی بوده و با هدف تأثیر گذاری ذهنی، نگرشی، گرایشی، بینشی و رفتاری مشخص بر مخاطب صورت می گیرد. (سیاح و شجاعتی، ۱۳۹۶:۱)

۳- بهداشت، درمان، ورزش و سلامت عمومی: سلامت جامعه بخش مهمی است که دولت‌ها می توانند از مشارکت سازمان‌های مردم نهاد بسیار منتفع گردند. (دهستانی اسفندآبادی؛ ۱۳۸۶:۱۱) سازمان‌های مردم نهاد می‌توانند با رصد و پایش مشکلات جامعه مخصوصاً زنان، کودکان و محرومان، گام‌هایی اساسی در سلامت روحی و جسمی آن‌ها بردارند. (نژدی منش و عبداللهی اصل؛ ۱۳۹۴:۶)

۵- عرصه بین الملل: در چنین شرایطی سمن‌های محلی با دریافت حمایت از همتایان بین المللی خود مسئولیت ارائه خدمات ضروری و کمک‌های بشردوستانه به مردم محلی را بر عهده گیرد. (آماگو؛ ۲۰۱۵:۲۲۲) همچنین آن‌ها به عنوان یک مکانیزم هشدار دهنده اولیه برای کمک به نظارت و اجرای توافقنامه‌های بین المللی خدمت می‌کنند. (هاولنا و اولینسکی؛ ۲۰۱۵:۳۷۶)

مدل مفهومی پژوهش

مدل حاضر، حاصل مطالعه مبانی نظری تحقیق است که پس از آن معیارها و گونه‌های سازمان‌های مردم نهاد در بهبود اثربخشی مدیریت شهری با رویکرد مشارکت عمومی، استخراج و سپس با بررسی، نقد و اصلاح شاخص‌های موجود، نکات قابل توجه مورد بازبینی قرار گرفت، سپس شاخص‌های مدل انتخاب و بعضی از شاخص‌ها نیز ادغام شدند. معیار و گزینه‌های انتخاب شده به وسیله خبرگان مورد بررسی قرار گرفتند و معیار و گزینه‌های با اهمیت از دید خبرگان به عنوان معیار و گزینه‌های مدل انتخاب شدند. معیارها نمایانگر عوامل مؤثر بر بهبود اثربخشی مدیریت شهری بوده و گزینه‌ها ناظر بر انواع سمن هاست.

روش شناسی پژوهش

روش تحقیق مورد استفاده در این پژوهش روشی کمی براساس یکی از تکنیک‌های MADM یعنی تکنیک تجزیه و تحلیل سلسله‌مراتبی می‌باشد. نظر به این که هدف اصلی از انجام تحقیق حاضر با توجه به مسئله پژوهش اولویت‌بندی انواع سمن‌ها در

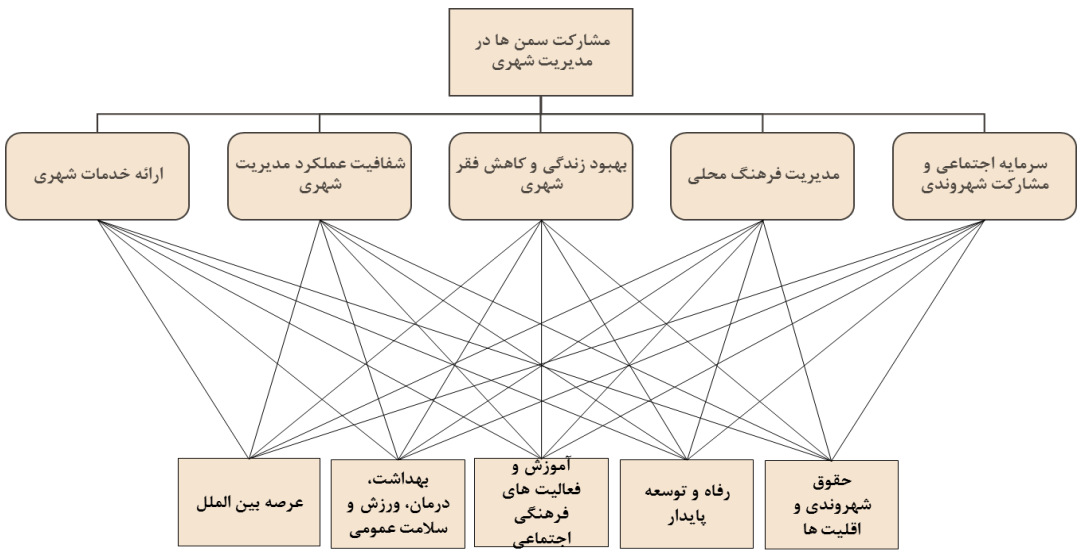

شکل ۱- مدل مفهومی پژوهش (داداش پور، ۲۰۰۲؛ علیزاده و همکاران، ۱۳۹۲؛ هاولنا و اوگلینسکی، ۲۰۱۵؛ فرامرز قراملکی و سالاری، ۱۳۸۸)

Downloaded from ijurm.imo.org.ir at 13:55 IRST on Tuesday November 12th 2019

ارتقای اثربخشی مدیریت شهری با رویکرد مشارکت عمومی است، بنابراین استفاده از تکنیک‌های نرم پژوهش عملیاتی تناسب و سازگاری بیشتری با هدف و مسئله پژوهش دارد.

تکنیک AHP به تصمیم گیرندگان کمک می‌کند تا اثرات متقابل و همزمان بسیاری از وضعیت‌های پیچیده و نامشخص را تعیین کنند. AHP بر سه اصل کلی استوار است:

۱- اصل ترسیم درخت سلسله مراتبی

۲- اصل تدوین و تعیین اولویت‌ها

۳- اصل سازگاری منطقی قضاوت‌ها (مؤمنی؛ ۱۳۹۱:۴۰)

روش AHP مقایسه‌های زوجی را برای سنجش اهمیت نسبی عناصر در هر سطح سلسله مراتبی انجام می‌دهد و گزینه‌هایی را در پایین ترین سطح سلسله مراتب ارزیابی می‌کند تا بهترین تصمیم را در میان گزینه‌های مختلف انتخاب کند. (تازمن و سایپاهی ؛ ۲۰۱۱:۱۳)

گام‌های عملیاتی روش‌شناسی پژوهش در این تحقیق عبارتند از:

۱- استخراج اهداف و گزینه‌های تصمیم و معیارها

۲- طراحی پرسشنامه شامل ۶ عدد ماتریس زوجی

۳- توزیع پرسشنامه میان خبرگان

۴- جمع‌آوری و ورود اطلاعات به نرم‌افزار Super Decisions

۵- أخذ و تحلیل خروجی‌های نرم‌افزار

روش جمع آوری اطلاعات

ابزار مورد استفاده در این تحقیق پرسش نامه بسته می‌باشد که گویه‌های آن براساس شناسایی معیارها (اهم اهداف مدیریت شهری) و گزینه‌های مطالعاتی (اهم گونه‌های سمن‌ها) در پیشینه تحقیق و مرور ادبیات موضوع بدست آمده است که براساس تکنیک AHP به صورت ۶ جدول مقایسات زوجی مشتمل بر ۶۰ سؤال شکل گرفته است که روایی آن به صورت روایی محتوا به تأیید خبرگان رسیده است.

همچنین نمونه گیری در این پژوهش به صورت قضاوتی و هدفمند و خبره محور می‌باشد به صورتی که در این مطالعه تعداد ۲۱ نفر از خبرگان حوزه مدیریت شهری و سمن‌ها شناسایی شدند ولی در نهایت ۱۶ نفر از آنان (۳ نفر از میان اساتید دانشگاهی مرتبط با رشته مدیریت شهری، ۴ نفر از مدیران و کارشناسان مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران، ۶ نفر از مؤسسان و فعالان سازمان‌های مردم‌نهاد شهری و ۳ نفر از مدیران و کارشناسان شهرداری) در تکمیل پرسشنامه مشارکت داشته و مبنای تحلیل داده‌ها قرار گرفتند.

این پژوهش در گام اول اقدام به شناسایی و استخراج عوامل مهم و تأثیرگذار بر بهبود اثربخشی مدیریت شهری و نیز انواع سمن‌ها با بررسی و مطالعات محققین نموده است. در گام دوم با استفاده از فن AHP اقدام به فرموله کردن عوامل مؤثر بر بر بهبود اثربخشی مدیریت شهری به صورت سلسله مراتبی نموده است. سپس این شاخص‌ها در قالب پرسشنامه در اختیار نمونه تحقیق قرارداده شد و شاخص‌های شناسایی شده به وسیله نرم افزار و همچنین در تعیین وزن و اولویت بندی عوامل مؤثر بر بهبود اثربخشی مدیریت شهری و نیز انتخاب سمن‌های مرتبط و با هدف تسریع انجام محاسبات مربوط به تجزیه و تحلیل داده‌های حاصله از پرسشنامه‌ها و به حداقل رساندن خطا در محاسبات اقدام به استفاده از نرم افزار کاربردی صدر الذکر نموده است.

روش تجزیه و تحلیل

در این مرحله از نرم افزار Super Desicions استفاده شده است. در این روش با ترسیم درخت سلسله مراتبی و مقایسات زوجی گزینه‌ها و معیارهای تعیین شده بر اساس اطلاعات مستخرج از پرسشنامه‌ها، به منظور تعیین راهبردها، میزان ارتباط بین معیارهای مختلف را دو به دو با یکدیگر طبق اصل سازگاری قضاوت‌ها بیان نموده است. به خروجی های این نرم افزار در قسمت

Downloaded from ijurm.imo.org.ir at 13:55 IRST on Tuesday November 12th 2019

یافته‌های تحقیق اشاره شده است. نرخ ناسازگاری (Inconsistency) در این تحقیق برابر با ۰/۰۹ می‌باشد که نشان دهنده اعتبار و پایایی یافته‌های تحقیق است. جهت محاسبه شاخص ناسازگاری (I)، ابتدا بردار مجموع وزنی (WSV) را به وسیله ضرب ماتریس مقایسات زوجی شاخص‌ها (D) در بردار وزن‌های نسبی شاخص‌ها (W) محاسبه می‌کنیم. سپس هر یک از عناصر بردار مجموع وزنی (WSV) را بر هر یک از عناصر بردار وزن‌های نسبی (W) تقسیم می‌نماییم تا بردار سازگاری پدیدار شود. در مرحله بعد میانگین حسابی عناصر بردار CV را حساب نموده و حاصل را با λmax ، مشخص می‌نماییم. سپس با استفاده از معادله (۱) شاخص ناسازگاری را بدست می‌آوریم. (مؤمنی؛ ۱۳۸۹:۴۳)

$$II = \frac{\lambda max - n}{n - ۱}$$

معادله (۱)

معادله (۱)

در معادله (۱)، n تعداد معیارها (شاخص‌ها) در مسأله است. در نهایت برای محاسبه نرخ ناسازگاری از معادله (۲) استفاده می‌نماییم. (مؤمنی؛ ۱۳۸۹:۴۴)

$$IR = \frac{II}{IRI}$$

معادله (۲)

معادله (۲)

در معادله (۲)، IRI (شاخص ناسازگاری تصادفی) مقداری است که از جدول ۳ و بر اساس تعداد شاخص‌های مسأله n محاسبه می‌گردد. (مؤمنی؛ ۱۳۸۹:۴۴)

یافته های پژوهش

مقایسه و تعیین اولویت معیارهای اصلی بر اساس هدف

با مقایسه زوجی معیارهای اصلی بر اساس هدف، ضریب اهمیت هر یک از معیارهای اصلی محاسبه شد. برای این منظور از نظر ۱۶ نفر کارشناس استفاده شده است.

برونداد نرم افزار Super Decisions برای تعیین اولویت معیارهای اصلی در شکل۲ زیر ارائه شده است: بر اساس بردار ویژه به دست آمده:

- بیشترین اولویت مربوط به معیار بهبود زندگی و کاهش فقر شهری با وزن نرمال شده ۰/۳۵۵ است.
- ارائه خدمات شهری با وزن نرمال ۰/۲۸۳ در اولویت دوم قرار دارد.
- شفافیت عملکرد مدیریت شهری با وزن نرمال ۰/۱۸۷ در اولویت سوم قرار دارد.
- سرمایه اجتماعی و مشارکت شهروندی با وزن نرمال ۰/۱۳۲ در اولویت بعدی قرار دارد.
- مدیریت فرهنگ محلی نیز از کمترین اولویت برخوردار است.

ضریب ناسازگاری مقایسه‌های انجام شده نیز برابر ۰/۰۹ به‌دست آمده است.

مقایسه و تعیین اولویت گزینه‌ها (گونه سمن‌ها) بر اساس معیارها

بر اساس بردار ویژه به دست آمده:

- بیشترین اولویت مربوط به سمن بهداشت، درمان، ورزش و سلامت عمومی با وزن نرمال شده ۰/۴۰۲ است.
- سمن رفاه و توسعه پایدار با وزن نرمال ۰/۲۴۶ در اولویت دوم قرار دارد.
- سمن آموزش و فعالیت‌های فرهنگی اجتماعی با وزن نرمال ۰/۱۸۶ در اولویت سوم قرار دارد.
- سمن حقوق شهروندی و اقلیت ها با وزن نرمال

جدول۳ - شاخص ناسازگاری تصادفی (مؤمنی؛ ۱۳۸۹:۴۴)

n	۱	۲	۳	٤	٥	٦	۷	۸	۹	۱۰
IRI	۰	۰	۰/٥٨	۰/٩٠	۱/۱۲	۰/٢٤	۱/۳۲	۱/٤۱	۱/٤٥	۱/٥۱

Downloaded from ijurm.imo.org.ir at 13:55 IRST on Tuesday November 12th 2019

Downloaded from ijurm.imo.org.ir at 13:55 IRST on Tuesday November 12th 2019

جدول ۳- تعیین اولویت معیارهای اصلی مطالعه

	بهبود زندگی و کاهش فقر شهری	ارائه خدمات شهری	مدیریت فرهنگ محلی	سرمایه اجتماعی و مشارکت شهروندی	شفافیت عملکرد مدیریت شهری	بردار ویژه
بهبود زندگی و کاهش فقر شهری	۱/۰	۲/٤۳	۳/۸٤	٦/۹٦	۱/۸۰	۰/۳۵۵
ارائه خدمات شهری	۰/٤۱	۱/۰	۵/۹۰	۰/۵	٦/۵٤	۰/۲۸۳
مدیریت فرهنگ محلی	۰/۲٦	۰/۱٦	۱/۰	۰/۳۰	۰/۳٤	۰/۰٤۱
سرمایه اجتماعی و مشارکت شهروندی	۰/۱٤	۲/۰	۳/۲۵	۱/۰	۰/۱۷	۰/۱۳۲
شفافیت عملکرد مدیریت شهری	۰/۵۵	۰/۱۵	۲/۹۲	۵/٦٦	۱/۰	۰/۱۸۷

Inconsistency=۰/۰۹

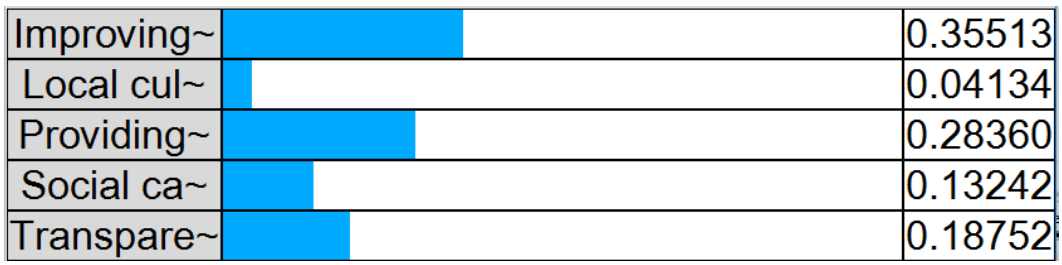

شکل ۲- برونداد نرم افزار سوپر دسیژنز برای تعیین اولویت معیارهای اصلی بر اساس هدف

۰/۱۰۹ در اولویت بعدی قرار دارد.

• سمن های فعال در عرصه بین الملل نیز از کمترین اولویت برخوردارند.

نتیجه گیری و پیشنهادهای پژوهش

• این پژوهش با هدف اولویت‌بندی انواع سمن‌ها در ارتقای اثربخشی مدیریت شهری با رویکرد مشارکت عمومی صورت گرفته است. نتایج اولویت بندی معیارهای شناسایی شده با استفاده از روش AHP به شرح ذیل می‌باشد: معیار بهبود زندگی و کاهش فقر شهری از بیشترین اولویت برخوردار است. معیارهای ارائه خدمات شهری، شفافیت عملکرد مدیریت شهری، سرمایه اجتماعی و مشارکت شهروندی و مدیریت فرهنگ محلی به ترتیب در اولویت‌های بعدی قرار داشته اند. انتخاب بهترین سمن‌ها بر اساس معیارهای اصلی شناسایی شده با استفاده از تکنیک AHP می توان نتیجه گرفت اولویت نخست در انواع سمن‌ها، سمن «بهداشت، درمان، ورزش و سلامت عمومی» است و سمن‌های رفاه و توسعه پایدار، آموزش و فعالیت‌های فرهنگی اجتماعی، حقوق شهروندی و اقلیت‌ها و سمن‌های فعال در عرصه بین الملل به ترتیب در رتبه‌های بعدی قرار داشته اند.

از بررسی میان انواع سمن‌ها با معیارهای بهبود زندگی و کاهش فقر شهری، ارائه خدمات شهری و مدیریت فرهنگ محلی مشخص شد که به ترتیب سمن‌های بهداشت، درمان، ورزش و سلامت عمومی، رفاه و توسعه پایدار، آموزش و فعالیت‌های فرهنگی اجتماعی، حقوق شهروندی و اقلیت‌ها و

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۵۳ زمستان ۹۷
No.53 Winter 2019

Downloaded from ijurm.imo.org.ir at 13:55 IRST on Tuesday November 12th 2019

جدول ۴- اولویت نهایی معیارها و گزینه‌های تصمیم گیری

نوع سمن	معیارها					بردار ویژه
	بهبود زندگی و کاهش فقر شهری	ارائه خدمات شهری	مدیریت فرهنگ محلی	سرمایه اجتماعی و مشارکت شهروندی	شفافیت عملکرد مدیریت شهری	
آموزش و فعالیت‌های فرهنگی اجتماعی	۰/۱۹۲	۰/۱۹۵	۰/۱۶۵	۰/۱۰۳	۰/۲۲٤	۰/۱۸٦
بهداشت، درمان، ورزش و سلامت عمومی	۰/٤۱۷	۰/٤۱۸	۰/٤٦۰	۰/۵۸۵	۰/۲۰۷	۰/٤۰۲
عرصه بین الملل	۰/۰۵۵	۰/۰۵۰	۰/۰٤٦	۰/۰٤۰	۰/۰٦۸	۰/۰۵٤
حقوق شهروندی و اقلیت‌ها	۰/۰۷٤	۰/۰۸۳	۰/۰۵٦	۰/۱۵۱	۰/۱۹۸	۰/۱۰۹
رفاه و توسعه پایدار	۰/۲۵۹	۰/۲۵۱	۰/۲۷۱	۰/۱۱۸	۰/۳۰۰	۰/۲٤٦

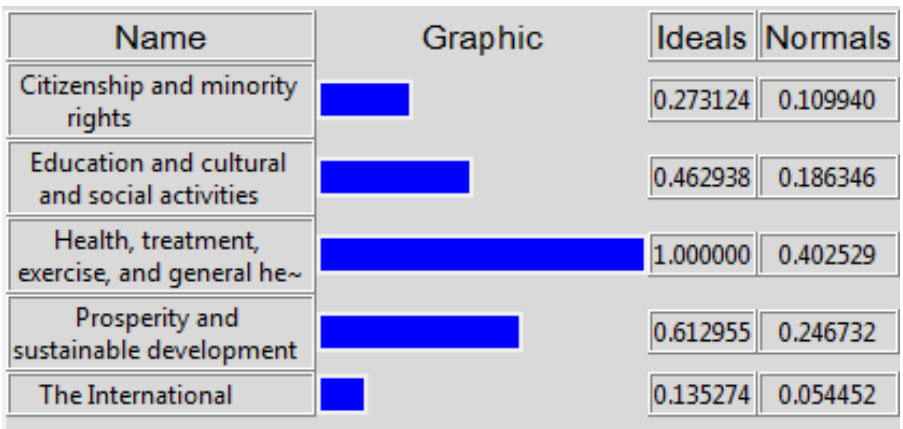

شکل ۳- اولویت نهایی شاخص‌ها، برونداد نرم افزار سوپر دسیژنز

نیز سمن‌های فعال در عرصه بین الملل می‌توانند در این زمینه مؤثر باشند. در مجموع باید گفت وضعیت رتبه‌بندی انواع سمن‌ها در هر کدام از معیارهای ۵ گانه موجود در مدل مفهومی متفاوت است. به عنوان مثال در سمن «رفاه و توسعه پایدار» در معیار شفافیت عملکرد رتبه نخست و در معیار ارائه خدمات شهری رتبه دوم اهمیت را پس از سمن «بهداشت، درمان و ورزش عمومی» دارا می‌باشد. انواع تفاوت رتبه‌های سمن‌ها در جدول شماره ۴ قابل مشاهده است.

بر اساس یافته‌های تحقیق که تا بدین‌جا تشریح شد، پیشنهادات زیر ارائه می‌گردد:

• با توجه آنکه دو گونه سمن «حقوق شهروندی و اقلیت‌ها» و «عرصه بین‌الملل» در ارتقای عملکرد مدیریت شهری کمترین نقش آفرینی را دارند لذا توصیه می‌شود تقویت سمن‌های مذکور و طراحی ساز و کار انگیزشی جلب مشارکت شهروندان در این دو نوع سمن در دستور کار نهادهای مسئول از جمله شورای اسلامی شهر تهران و نیز شهرداری تهران قرار گیرد.

• با توجه به اهمیت روزافزون معیار خدمات شهری در مباحث علمی و نیز تأثیر معنادار آن در بهبود

رضایت عمومی، پیشنهاد می‌شود موضوع تقویت سمن‌های «حقوق شهروندی و اقلیت‌ها» که وضعیت پایین‌تر از متوسط در این معیار را داشته است، بیش از پیش در دستور کار سیاستگذاران و برنامه‌ریزان اجتماعی و شهری قرار گیرد.

• با توجه به اهمیت اهداف مدیریت شهری و نقش آن در جلب رضایت شهروندان، پیشنهاد می‌شود که تمامی تشکل‌های مردم‌نهاد ملّی و محلّی در مرحله تأسیس و صدور مجوّز فعالیت پیوستی تحت عنوان «پیوست شهری» ارائه نمایند. هدف از ارائه این پیوست اطمینان‌بخشی از توجه به تأثیرات عملکردی سمن متقاضی در عملکرد مدیریت محلّی و شهری و تبیین چگونگی این اثرگذاری است. طبعاً ارائه چنین پیوستی در کنترل آسیب‌های اجتماعی در سطح شهر بسیار موثر بوده و مؤسسان هر کدام از سمن‌ها را متوجه این موضوع خواهد ساخت.

• با توجه به مدل مفهومی و یافته‌های تحقیق چند موضوع پژوهشی برای محقّقان آتی به شرح ذیل پیشنهاد می‌شود: «طراحی الگوی اثربخشی سمن‌ها در راستای تقویت کارآمدی مدیریت شهری»؛ «آسیب‌شناسی و عارضه‌یابی عملکرد تشکّل‌های مردم نهاد شهری در جلب مشارکت عمومی»؛ «مطالعه تطبیقی وضعیت مشارکت عمومی سمن‌ها در ایران و کشورهای هم‌تراز منطقه‌ای و بین‌المللی»؛ «طراحی الگوی پیوست شهری در مرحله تأسیس و صدور مجوز سمن‌ها».

منابع

۱- اسفند آبادی, ح. د. (۱۳۸۶). همکاری دولت و سازمان های مردم نهاد در توسعه. فرهنگ و تعاون, ص. ۱۰-۱۳.

۲- تلخاب, م., سلطانی, ع., خمسه, م., و حسین پور, م. (دورهٔ ۳, شمارهٔ ۱ بهار ۱۳۹۴). تحلیل مدیریت مشارکتی محلات با تأکید بر نقش سرمایهٔ اجتماعی (مطالعهٔ موردی: ناحیهٔ ۱ ، منطقهٔ ۱۵ شهرداری تهران). پژوهش های جغرافیای برنامه ریزی شهری, ص. ۱۰۱-۱۲۲.

۳- حاجتی, ن., و منصوری, ا. (۱۳۹۲). نقش مشارکت شهروندان در توسعه مدیریت کلان شهری. اولین همایش ملی جغرافیا، شهرسازی و توسعه پایدار. تهران: دانشگاه صنعت هوایی.

۴- خانمحمدی, ه., واعظی, ر., و تهرانی, م. د. (سال دوم, شماره ۷ تابستان ۱۳۹۳). الگوی مشارکت شهروندی در مدیریت دولتی مبتنی بر تعالیم نهج البلاغه. مدیریت سازمانهای دولتی, ص. ۲۵-۴۸.

۵- داداش پور, ه. (۱۳۸۰, بهمن شماره ۱۲۰). مدیریت شهری؛ اهداف و راهبرد ها. فصلنامه تدبیر, ص. ۸۶-۸۹.

۶- رجبی, آ., و حصاری نژاد, ج. (۱۳۹۲). شرکت های مردم نهاد شهری؛ راهکاری برای مشارکت شهروندان در مدیریت شهری. فصلنامه اقتصاد و مدیریت شهری, ۱۱۱-۱۳۰ـ

۷- رضوی, س. (۱۳۸۸). بررسی الگوهای تقویت مشارکت مردم دربخش منابع طبیعی براساس فرهنگ جهادی. دومین همایش ملی فرهنگ و مدیریت جهادی. تهران: وزارت جهاد کشاورزی.

۸- رضوی الهاشم, ب., و موسایی, م. (۱۳۹۰, سال یازدهم شماره ۴۱). بررسی (SWOT) مشارکت شهروندان در امور شهری. رفاه اجتماعی, ص. ۱۲۳-۱۵۲.

۹- سیاح, م., و شجاعتی, گ. (۱۳۹۶). ارائه مدلی کاربردی جهت ارزیابی فعالیتهای فرهنگی سازمانهای مردم نهاد. دومین کنفرانس علوم انسانی اسلامی (ص. ۱۲). تهران: همایش ملی علوم انسانی اسلامی - دوره اول.

۱۰- عبدالله زاده, ر. (۱۳۹۳). نحوه جلب مشارکت پایدار مردمی در حوزه های خدمات شهری. اولین همایش ملی در جستجوی شهر فردا و اکاوی مفاهیم و مصادیق در شهر اسلامی - ایرانی. تهران: شرکت دیبا افق رایا.

۱۱- علیزاده, ک., رضوی نژاد, م., و رادفر, م. (سال اول, شماره ی اول بهار ۱۳۹۲). بررسی نقش و مشارکت مردم در اداره امور شهری (نمونه موردی

Downloaded from ijurm.imo.org.ir at 13:55 IRST on Tuesday November 12th 2019

Downloaded from ijurm.imo.org.ir at 13:55 IRST on Tuesday November 12th 2019

منطقه ۱۰ شـهرداری مشـهد). مطالعـات برنامهریزی شـهری, ص. ۶۱-۸۷.

۱۲- فاضلی, ن., کاظمیان, غ., و نصرتی, م. ر. (۱۳۹۴). کارکـرد فرهنـگ مدیریت شـهری در ارتقـای فرهنگ مشـارکت شـهروندی برای اداره أمور محلـی. فصلنامه انجمـن ایرانی مطالعات فرهنگـی و ارتباطات, ۱۱-۳۶.

۱۳- فیضمندیـان, پ. (۱۳۹۶). فرهنـگ و توسـعه مشـارکت هـای مردمـی. فصلنامـه علمـی تخصصـی روانشناسـی، علـوم اجتماعـی و علـوم تربیتـی, ۱۰۰-۱۱۲.

۱۴- قراملکی, ا. ف., و سـالاری, ز. (۱۳۸۸). اخلاق در سـازمان هـای مـردم نهاد. تهـران: مرکـز امـور زنان و خانـواده نهاد ریاسـت جمهوری.

۱۵- لطفـی, ح., عدالتخـواه, ف., میرزایـی, م., و وزی ر پـور, ش. (سـال دوم, شـماره اول زمسـتان ۱۳۸۸). مدیریـت شـهری و جایـگاه آن در ارتقـاء حقـوق شـهروندان. فصلنامـه علمـی پژوهشـی جغرافیـای انسـانی, ص. ۱۰۱-۱۱۰.

۱۶- محسـنی, ر. ع. (سـال دوم, شـماره ۷ و ۸ پاییز و زمسـتان ۱۳۸۳). جنبه هـای اجتماعی مدیریت کلان شـهر هـا با تأکیـد بـر مشـارکت شـهروندان. مدیریت فردا, ص. ۸۳-۹۰.

۱۷- مؤمنـی, م. (۱۳۸۵). مباحـث نوین در تحقیق در عملیات. تهران: انتشـارات دانشـگاه تهران».

۱۸- نژنـدی منش, ه., و عبدالهـی اصل, س. (۱۳۹۴). نقـش سـازمان هـای مـردم نهـاد (NGO) در ترویج حقـوق شـهروندی. همایـش سراسـری تبیـن حقوق شـهروندی (ص. ۱۸). ارومیـه: جهاد دانشـگاهی واحد آذربایجـان غربی.

۱۹- نوایـی, ع. (۱۳۹۱, سـال هجدهـم شـماره دوم). ویژگیهـای مدیریـت شـهر مطلـوب در آرمانشـهر اسـلامی. پژوهشـهای اجتماعی اسـلامی, ص. ۶۵-۸۶.

۲۰- وزارت کشـور. (۱۳۹۷, ۵ ۱۶). بازیابـی از پایـگاه اطلاع رسـانی وزارت کشـور: https://www.moi.ir/

۲۱- یاراحمـدی, ع., و آواکیـان, پ. (۱۳۹۵). مقایسـه سیسـتم مدیریت شـهری در ایران و کشـورهای توسـعه یافتـه: بررسـی مدیریـت شـهری ایـران در دوره هـای مختلـف و تحلیـل چالـش های پیـش روی آن. مطالعات جغرافیـا، عمـران و مدیریـت شـهری, ۱۰۹-۱۲۰.

Amagoh, F. (15, 3 2015). Improving the credibility and effectiveness of non-governmental organizations. Progress in Development Studies, pp. 221-239.

BAČLIJA, I. (22, no. 2 2011). Urban management in a European context. Urbani izziv, volume, pp. 137-146.

Foo, K. (2018). Examining the Role of NGOs in urban environmental governance. Cities 77, 67-72.

Forouzanfar, M., Goghary, J. S., & Daryabaygi, M. (Vol. 3, No.12a August. 2014). HOW CAN CITIZENS TAKE PART IN ADMINISTRATING A CITY? (CASE STUDY: SIRJAN,IRAN). Kuwait Chapter of Arabian Journal of Business and Management Review, pp. 116-123.

Hawlena, T.G., & Ogłoziński, M. (4,322015). NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS AS ACTIVE PARTICIPANTS IN ROAD SAFETY PROGRAMMES. ZARZĄDZANIE PUBLICZNE, pp. 373-383.

Karimifard, L. (2016). Urban sustainable development from public participation in urban management. Int. J. Hum. Capital Urban Manage, 141-148.

Sanyal, P. (2012). Capacity Building Through Partnership: Intermediary Nongovernmental Organizations as Local and Global Actors. Harvard University, 66-71.

Shiri, T., & Rahbar, L. S. (2015). Measuring the level of citizen participation in urban management based on urban good governance: A Case Study in District one in Tehran. European Online Journal of

Downloaded from ijurm.imo.org.ir at 13:55 IRST on Tuesday November 12th 2019

Natural and Social Sciences, 2172-2179.

Shiraz, M. S., & Shokouhi, M. A. (August 2016). Measuring the level of citizen participation in urban management based on urban good governance pattern. Case study: Mashhad. INTERNATIONAL JOURNAL OF HUMANITIES AND CULTURAL STUDIES, 759-774.

Thamminaina, A. (2018). Catalysts but Not Magicians: Role of NGOs in the Tribal Development. SAGE Open, 1-7.

Tuzmen, S., & Sipahi, S. (2011). A MULTI-CRITERIA FACTOR EVALUATION MODEL FOR GAS STATION SITE. JOURNAL OF GLOBAL MANAGEMENT, 12-21.

Xu, Q., Perkins, D. D., & Chung Chow, J. (2010). Sense of Community, Neighboring, and Social Capital as Predictors of Local Political Participation in China. Am J Community Psychol, pp. 259-271.